TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2009. gada 6. oktobrī *

Lieta C-438/07

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam, ko 2007. gada 18. septembrī cēla

Eiropas Kopienu Komisija, ko pārstāv I. Koskinens un [*I. Koskinen*] un L. Parpala [*L. Parpala*], kā arī M. Patakja [*M. Patakia*] un S. Pardo Kintiljana [*S. Pardo Quintillán*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Zviedrijas Karalisti, ko pārstāv A. Falka [*A. Falk*], pārstāve,

atbildētāja,

* Tiesvedības valoda — zviedru.

ko atbalsta

Somijas Republika, ko pārstāv J. Heliskoski [*J. Heliskoski*] un A. Gimareša-Purokoski [*A. Guimaraes-Purokoski*], pārstāvji,

persona, kas iestājusies lietā.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*], J. Klučka [*J. Klučka*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents),

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre K. Strēmholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 19. februāra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2009. gada 26. marta tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar šo prasību Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, tā kā vēlākais līdz 1998. gada 31. decembrim Zviedrijas Karaliste nav nodrošinājusi, lai visi ūdeņi, kas novadīti no aglomerāciju, kurās cilvēka ekvivalents (turpmāk tekstā — "CE") pārsniedz 10 000, komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām uz jutīgajām zonām vai jutīgo zonu attiecīgajiem ūdens sateces baseiniem, atbilstu attiecīgajām Padomes 1991. gada 21. maija Direktīvas 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu (OV L 135, 40. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 1998. gada 27. februāra Direktīvu 98/15/EK (OV L 67, 29. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 91/271"), I pielikuma normām, tā nav izpildījusi pienākumus, kuri tai izriet no Direktīvas 91/271 5. panta 2., 3. un 5. punkta.

Atbilstošās tiesību normas

Konvencija par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību

2 Kopiena līdztekus dažām dalībvalstīm un Krievijas Federācijai ir līgumslēdzēja puse Konvencijā par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību (Helsinku konvencija, kas pārskatīta 1992. gadā) (OV 1994, L 73, 20. lpp.; turpmāk tekstā — "Baltijas jūras konvencija"), kas apstiprināta ar Padomes 1994. gada 21. februāra Lēmumu 94/157/EK par Baltijas jūras rajona jūras vides aizsardzības konvencijas noslēgšanu Kopienas vārdā (Helsinku konvencija, kas pārskatīta 1992. gadā) (OV L 73, 19. lpp.).

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Atbilstoši tās 1. pantam Direktīva 91/271 attiecas uz komunālo notekūdeņu savākšanu, attīrīšanu un novadīšanu un atsevišķu rūpniecības sektoru notekūdeņu attīrīšanu un novadīšanu un tās mērķis ir aizsargāt vidi no minēto notekūdeņu novadīšanas kaitīgās ietekmes.

4 Šīs direktīvas 2. pantā ir noteikts, ka:

"Šajā direktīvā:

1) "komunālie notekūdeņi" nozīmē sadzīves notekūdeņus vai sadzīves notekūdeņu un rūpniecisko notekūdeņu un/vai lietus notekūdeņu sajaukumu;

[..]

4) "aglomerācija" nozīmē zonu, kur iedzīvotāju skaits un/vai ekonomiskās aktivitātes ir pietiekami koncentrētas, lai varētu savākt notekūdeņus un novadīt tos uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām vai uz to galīgās novadīšanas vietu vidē;

5) "kanalizācijas sistēma" nozīmē cauruļvadu sistēmu, kas savāc un novada notekūdeņus;

6) “1 c.e. (cilvēka ekvivalents)” nozīmē bioloģiski attīrāmo notekūdeņu daudzumu, kas piecas dienas pēc kārtas bioķīmiski piesaista 60 g skābekļa dienā (BSP5);

[..]

8) “otrreizējā attīrīšana” nozīmē notekūdeņu attīrīšanu procesā, kas ietver bioloģisko attīrīšanu ar otrreizējo nosēdināšanu vai citu procesu, kurā tiek ievērotas I pielikuma 1. tabulas prasības;

9) “atbilstīga attīrīšana” nozīmē komunālo notekūdeņu attīrīšanu ar jebkuru procesu un/vai uzglabāšanas sistēmu, kas pēc novadīšanas nodrošina saņemošo ūdeņu atbilstību attiecīgajiem kvalitātes mērķiem un šīs un citu Kopienas direktīvu attiecīgajām prasībām;

[..]

11) “eitrofikācija” nozīmē ūdens bagātināšanu ar organiskajām barības vielām, it īpaši slāpekļa un/vai fosfora savienojumiem, veicinot paātrinātu aļģu un citu augu valsts augstāko formu augšanu, radot nevēlamu traucējumu ūdenī esošo organismu līdzsvaram un šī ūdens kvalitātei;

[..]

13) “piekrastes ūdeņi” nozīmē ūdeņus ārpus bēguma līnijas vai estuāra ārējās robežas.”

5 Minētajā direktīvā paredzētajiem notekūdeņiem piemērojamie vispārīgie noteikumi ir ietverti tās 4. pantā, kura 1. punktā ir noteikts šādi:

“Dalībvalsts nodrošina, ka komunālos notekūdeņus, kas nonāk kanalizācijas sistēmās, pirms novadīšanas atkārtoti attīra vai attīra līdzvērtīgi [..].”

6 Direktīvas 91/271 5. pantā ir paredzēts šādi:

“1. Šā panta 2. punkta mērķiem dalībvalstis līdz 1993. gada 31. decembrim nosaka jutīgās zonas atbilstīgi 2. pielikumā norādītajiem kritērijiem.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka vēlākais līdz 1998. gada 31. decembrim visi komunālie notekūdeņi no aglomerācijām ar c.e. lielāku par 10 000, kas nonāk kanalizācijas sistēmās, pirms izvadīšanas jutīgajās zonās tiek pakļauti stingrākai attīrīšanai, nekā noteikts 4. pantā.

3. Šā panta 2. punktā aprakstītās izplūdes no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām atbilst attiecīgajām I pielikuma B daļas prasībām. [..]

[..]

5. Uz izplūdēm no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kas atrodas jutīgo zonu attiecīgajos ūdens sateces baseinos un kas piesārņo šīs zonas, attiecas 2., 3. un 4. punkts.

[..]"

7 Šīs direktīvas I pielikuma B daļas 2. un 3. punkts ir šādi:

"2. Izvadīšana no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kas pakļautas 4. un 5. pantā minētajai attīrīšanai, atbilst 1. tabulā norādītajām prasībām.

3. Izvadīšana no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām uz jutīgām zonām, kas ir pakļautas eitrofikācijai, kā norādīts II pielikuma A daļas a) punktā, turklāt atbilst šī pielikuma 2. tabulā norādītajām prasībām."

8 Minētā I pielikuma 2. tabula ir šāda:

"2. tabula:Prasības attiecībā uz komunālo notekūdeņu izplūdēm no attīrīšanas iekārtām jutīgās zonās, kas ir pakļautas eitrofikācijai, kā norādīts II pielikuma A daļas a) punktā.

Atkarībā no vietējās situācijas var piemērot vienu vai abus parametrus. Piemēro koncentrācijas vērtību vai samazinājuma procentuālo daudzumu."

9 Atbilstoši šīs tabulas otrajai līnijai kopējais slāpeklis aglomerācijās ar CE no 10 000 līdz 100 000 drīkst būt, augstākais, 15 mg/l un aglomerācijās ar lielāku CE tam piemērojams samazinājuma minimālais procentuālais daudzums 70–80 % apmērā.

10 Direktīvas 91/271 II pielikuma A daļas a) punkta otrajā daļā ir paredzēts, ka:

"Apsverot, kurš piesārņotājs jāsamazina tālākas attīrīšanas laikā, var ņemt vērā sekojošus elementus:

i) ezeri un straumes, kas sasniedz ezerus/rezervuārus/slēgtos līčus, kam ir zema ūdens apmaiņa, līdz ar to var notikt uzkrāšana. Šajās zonās jāiekļauj fosfora novēršana, ja vien nav pierādāms, ka novēršana neietekmēs eitrofikācijas līmeni. Ja notiek novadīšanas no lielām aglomerācijām, var apsvērt arī slāpekļa novēršanu;

ii) estuāri, līči un citi piekrastes ūdeņi, kam ir zema ūdens apmaiņa vai kas saņem lielu piesārņotāju daudzumu. Šajās zonās novadīšanas no mazām aglomerācijām parasti ir nenozīmīgas, bet lielu aglomerāciju gadījumā jāiekļauj fosfora un/vai slāpekļa novēršana, ja vien nav pierādāms, ka novēršana neietekmēs eitrofikācijas līmeni."

Valsts tiesiskais regulējums

11 No Zviedrijas Karalistes rakstveida apsvērumos izklāstītā valsts tiesiskā regulējuma izriet, ka jebkādas vides jomā neapspriežami nozīmīgas darbības un pasākumi ietilpst Zviedrijas vides kodeksa (*Miljöbalken*) piemērošanas jomā. Turklāt ikvienai attīrīšanas iekārtai, kurā attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 2000, ir jābūt atļaujai, kas izdota, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi. Izskatot atļaujas pieprasījumu, tiek veikts vispārējs novadīšanas zonas stāvokļa novērtējums, ņemot vērā no visām iekārtām novadītos ūdeņus, kā arī novadīto ūdeņu ietekmi lejtecēs.

Pirmstiesas procedūra

12 1994. gadā Zviedrijas Karaliste visus savus ūdeņus norādīja kā jutīgās zonas. 1998. un 2000. gadā šī klasifikācija tika apstiprināta Komisijā. Turklāt šī dalībvalsts apstiprināja, ka par kritēriju tā ir izmantojusi eitrofikāciju un ka atbilstošās attīrīšanas veidu tā ir noteikusi, pamatojoties uz attiecīgo ūdeņu daudzumu. Zviedrijas Karaliste uzskata, ka saskaņā ar Direktīvas 91/271 II pielikuma A daļas a) punkta i) un ii) apakšpunktiem pilnīgi visa Zviedrijas teritorija ir klasificējama kā jutīga zona attiecībā uz eitrofikāciju vai eitrofikācijas draudiem fosfora novadīšanas dēļ.

13 2002. gada 23. oktobrī Komisija Zviedrijas Karalistei nosūtīja brīdinājuma vēstuli, pamatojot, ka šī dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kuri tai paredzēti Direktīvas 91/271 5. pantā. Pienākumu neizpildes iemesls esot fakts, ka visi jutīgajās zonās no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām novadītie ūdeņi neatbilstot minētās direktīvas I pielikuma B daļā paredzētajām prasībām. Zviedrijas Karaliste esot apsolījusi vēlākais līdz 1998. gada 31. decembrim izpildīt prasības attiecībā uz visam attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, kā arī attiecībā uz visiem notekūdeņiem no attīrīšanas iekārtām, kuras atrodas sateces baseinos, kuru ūdeņi ieplūst jutīgajās zonās.

14 2003. gada 5. februāra atbildē Zviedrijas Karaliste noraidīja Komisijas apgalvojumus un uzskatīja, ka ir izpildījusi Direktīvas 91/271 prasības. Zviedrijas iestādes uzskatīja, ka nav jāsamazina slāpekļa saturs ūdeņos, kas tiek ievadīti Baltijas jūrā no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un kuras atrodas ziemeļos no Norteljes (*Norrtälje*) komūnas. Tās turklāt uzskatīja, ka slāpeklis, kas tiek novadīts no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no citām aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un kuras atrodas Zviedrijas centrālajā un dienvidu daļā, neietekmē piekrastes ūdeņu eitrofikāciju, jo, ūdeņiem plūstot cauri sateces baseinam, kurš atrodas starp piesārņojuma avotu un jūru, notiekot pietiekama slāpekļa aizture dabīgā ceļā.

15 2004. gada 1. aprīlī Komisija Zviedrijas Karalistei nosūtīja argumentētu atzinumu, kurā tā izklāstīja zinātniskos pētījumus, kuros ir apstiprināts, ka Botnijas līcī un Botnijas jūrā novadītā ūdens slāpekļa satura samazināšanai būtu būtiska ietekme uz Baltijas jūras eitrofikācijas līmeni. Tā norādīja, ka visi Baltijas jūrā novadītie ūdeņi, tostarp Botnijas līcī un Botnijas jūrā, kuri nāk no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, ir jāattīra kā no slāpekļa, tā arī no fosfora.

16 Turklāt Komisija uzskatīja, ka slāpekļa novadīšana no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un kuras atrodas Zviedrijas centrālajā un dienvidu daļā, ietekmē Baltijas jūras, kura ir jutīgā zona, piesārņojumu. Šajā sakarā tā atzīmēja, ka dabīgā aizturēšana sateces baseinos neesot pieņemama metode slāpekļa satura samazināšanai piekrastes ūdeņos.

17 Zviedrijas Karaliste uz Komisijas argumentēto atzinumu atbildēja ar 2004. gada 14. un 22. jūnija vēstulēm, kurās tā norādīja, ka, ja dalībvalstij tiek lūgts izteikt viedokli par attiecībā uz eitrofikāciju jutīgām zonām Direktīvas 91/271 izpratnē, ir jāizvērtē arī, kādas barības vielas eitrofikācijai ir labvēlīgas. Ja šī dalībvalsts ir pieņēmusi nostāju šajā sakarā, ir jāraugās, lai stingrāka skābekļa un/vai fosfora terciārā attīrīšana tiktu veikta atkarībā no vietējiem apstākļiem. Zviedrijas Karaliste turklāt uzsvēra, ka dalībvalstīm esot tiesības brīvi izvēlēties metodi komunālo notekūdeņu attīrīšanai no slāpekļa. Tādēļ

Direktīva 91/271 esot jāinterpretē tādējādi, ka dabīgo aizturēšanu var ņemt vērā kā tādu komunālo notekūdeņu, kuri nāk no iekšzemes, attīrīšanas no slāpekļa metodi, kuri ietek upēs un ūdenstilpnēs un pēc tam ietek jutīgajās piekrastes zonās.

18 Tā kā Komisija ar Zviedrijas Karalistes atbildi nebija apmierināta, tā cēla šo prasību.

19 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2008. gada 28. janvāra rīkojumu Somijas Republikai tika atļauts iestāties lietā Zviedrijas Karalistes prasījumu atbalstam.

Par prasību

Lietas dalībnieku argumenti

20 Zviedrijas Karaliste tās iebildumu raksta piecos pirmajos pielikumos minēto 141 attīrīšanas iekārtu, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, no kurām izvadītie ūdeņi tiek tieši ievadīti jutīgajās zonās vai to sateces baseinos, ir iedalījusi piecās grupās.

21 Šī dalībvalsts atbildē uz repliku ir precizējusi, ka ir jāizlabo 5 no minētās 141 attīrīšanas iekārtas statuss. Tādējādi, pirmkārt, Krišanstades (*Kristianstad*) aglomerācijas attīrīšanas iekārtas un, otrkārt, Jenšēpingas (*Jönköping*) un Huskvarnas (*Huskvarna*), kuras šobrīd jau ir viena aglomerācija, attīrīšanas iekārtas ir jāsvītro no šīs dalībvalsts iebildumu raksta 1. pielikuma un jāietver 3. pielikumā. Lisekilas (*Lysekil*) attīrīšanas

iekārta ir jāsvītro no minētā 1. pielikuma un jāiekļauj 2. pielikumā. Visbeidzot, Hammarē (*Hammarö*) attīrīšanas iekārta ir jāsvītro no Zviedrijas Republikas iebildumu raksta 2. pielikuma un jāiekļauj šī raksta 1. pielikumā.

22 Pirmkārt, Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta, kas grozīts ar atbildes rakstu uz repliku, 1. pielikumā, kurš grozīts ar atbildi uz repliku (turpmāk tekstā — "grozītais 1. pielikums") ir uzskaitītas attīrīšanas iekārtas, kuras Zviedrijas Karaliste uzskata par atbilstošām Direktīvas 91/271 prasībām. Valsts pienākumu neizpilde attiecībā uz šīm iekārtām neesot pamatota, jo tajās visās esot īpašs slāpekļa novēršanas aprīkojums, kurš atbilst šīs direktīvas prasībām. Komisija tikai konstatē, ka Ēslēvas (*Eslöv*), Krišanstades un Jenšēpingas (*Jönköping*) attīrīšanas iekārtas tajās attīrītos komunālos notekūdeņus neattīrot no slāpekļa, tādējādi radot minētās direktīvas pārkāpumu.

23 Otrkārt, attiecībā, pirmkārt, uz attīrīšanas iekārtām, kas minētas Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta 2. pielikumā, kurš grozīts ar tās atbildes rakstu uz repliku (turpmāk tekstā — "grozītais 2. pielikums") un, otrkārt, attīrīšanas iekārtām, kas minētas šī iebildumu raksta, kurš grozīts ar tās atbildes rakstu uz repliku 3. pielikumā (turpmāk tekstā — "grozītais 3. pielikums"), Komisija norāda, ka tā pieņem Zviedrijas Karalistes nostāju par to, ka minētās iekārtas neatbilst Direktīvas 91/271 prasībām, jo pirmajās nav slāpekļa novēršanas iekārtu, bet otrajās attīrītie komunālie notekūdeņi no slāpekļa netiek attīrīti pietiekami.

24 Treškārt, iekārtas, kas uzskaitītas Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta 5. pielikumā, Komisija iedala atkarībā no tā, vai no tām ūdeņi tiek tieši vai netieši novadīti Botnijas līcī un — tieši vai netieši — Botnijas jūrā. Komisija uzskata, ka, tā kā lielākā daļa Zviedrijas iekšzemes ūdeņu ietek pašā Baltijas jūrā, kurā eitrofikāciju principā izraisa fosfors un slāpeklis, šīs ūdenstilpnes ir uzskatāmas par jutīgām attiecībā pret abām šīm barības vielām. Tādēļ visās šajās iekārtās papildus fosfora novēršanai ir jāveic stingrāka attīrīšana no slāpekļa Direktīvas 91/271 5. panta 2., 3. un 5. punkta izpratnē (turpmāk tekstā — "terciārā attīrīšana").

25 Komisija piekrīt, ka Botnijas līcis ir jutīgs tikai attiecībā uz fosforu, bet uzskata, ka šis līcis nevar tikt apskatīts izolēti, jo citas barības vielas, tostarp slāpeklis, pa tā jūras baseinu tiek aiznestas uz citām Baltijas jūras daļām. Komisija, pamatojoties uz ziņojumu, ko pēc tās lūguma 2003. gadā *Water Research Center* veica par Direktīvas 91/271 transponēšanu Zviedrijā (turpmāk tekstā — "2003. gada ziņojums"), uzskata, ka Botnijas jūras ūdeņi vismaz daļēji ir jutīgi attiecībā uz slāpekli. Tādēļ, ūdeņiem no Botnijas līča un Botnijas jūras ieplūstot pašā Baltijas jūrā, rodas būtiska daudzuma slāpekļa ieplūde.

26 Visbeidzot, Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta 4. pielikumā uzskaitītajās iekārtās, kuras šī dalībvalsts uzskata par atbilstošām Direktīvas 91/271 prasībām, nav jāveic attīrīšana no slāpekļa, jo dabīgā aizturēšana ir tik apjomīga, ka šo iekārtu notekūdeņi neietekmē piekrastes ūdeņu eitrofikāciju. Savos apsvērumos par pieteikumu par iestāšanos lietā Somijas Republika šajā sakarā piebilst, ka šādu dabīgās atveseļošanas procesu var ņemt vērā brīdī, kad atbilstoši minētajai direktīvai ir jāizvērtē, vai ir nepieciešama slāpekļa novēršana. Komisija pati piebilst, ka Zviedrijas Karalistes norādītie aizturēšanas rādītāji nav pietiekami atbilstošai slāpekļa novēršanai un ka tās aprēķini ir balstīti uz vidējo slāpekļa samazinājumu, kas ar Direktīvu 91/271 nav atļauts. Tādēļ aizturēšanu nevar uzskatīt par atbilstošu minētās direktīvas I pielikuma 2. tabulai attiecībā uz pietiekamu un pastāvīgu attīrīšanas līmeni.

27 Savā replikas rakstā Komisija norāda, ka no prasības nodrošināt augstu aizsardzības līmeni, kas balstīta uz piesardzības un preventīvas darbības principiem, kuri savukārt attiecībā uz Kopienas politiku vides jomā nostiprināti EKL 174. panta 2. punktā un apstiprināti pastāvīgajā judikatūrā, izriet, ka ir vēlams piesārņojumu novērst jau tā izcelsmes vietā. Šajā sakarā Komisija uzskata, ka Zviedrijas Karaliste nav pierādījusi, ka slāpekļa novēršana kā no iekšējiem, tā piekrastes ūdeņiem rada eitrofikācijas līmeņa uzlabojumus Baltijas jūrā.

28 Zviedrijas Karaliste šajā sakarā iebilst, ka slāpekļa novēršana gadījumos, kad vietējie apstākļi to neprasa, var būt labvēlīga cianobaktēriju ziedēšanai. Šādos apstākļos — tā kā

Komisija nav iesniegusi pierādījumus, ka vietējie apstākļi šādu novēršanu prasītu — piesardzības princips drīzāk nozīmētu neveikt šo novēršanu.

Tiesas vērtējums

29 No Direktīvas 91/271 5. panta 2. punkta izriet, ka vēlākais līdz 1998. gada 31. decembrim visiem komunālajiem notekūdeņiem no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, kas nonāk kanalizācijas sistēmās, pirms izvadīšanas jutīgajās zonās ir jāpiemēro stingrāka attīrīšana, nekā noteikts šīs direktīvas 4. pantā.

30 Šajā sakarā Tiesa jau ir atzinusi, ka par novadīšanu Direktīvas 91/271 5. panta 2. punktā runa ir neatkarīgi no tā, vai ūdeņi jutīgajā zonā tiek novadīti tieši vai netieši (šajā sakarā skat. 2002. gada 25. aprīļa spriedumu lietā C-396/00 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-3949. lpp., 29.–32. punkts). Kā savu secinājumu 72. punktā norādījusi ģenerāladvokāte, tas atbilst augstajam Kopienas vides politikas aizsardzības līmenim, kas noteikts EKL 174. panta 2. punktā.

31 Jutīgo zonu noteikšanas pamatā atbilstoši Direktīvas 91/271 II pielikuma A daļai var būt eitrofikācija, dzeramā ūdens iegūšana vai citu direktīvu prasības.

32 Šajā gadījumā ir skaidrs, ka 1994. gadā Zviedrijas Karaliste kā jutīgus pret eitrofikāciju noteica visus savus ūdeņus un paredzēja, ka visas šīs dalībvalsts attīrīšanas iekārtas tieši vai netieši veic novadīšanu šajās zonās.

33 No lietas dalībnieku iesniegtajiem apsvērumiem izriet, ka principā, runājot par slāpekli un fosforu, viena no organiskajām barības vielām ir sastopama mazākā apmērā kā otra un ka šis trūkums ierobežo aļģu vairošanos. Šī viela tiek saukta arī par "ierobežojošo faktoru". Noteiktas zonas ūdeņi var būt jutīgi pret vienu vai otru, vai abām šīm vielām. Veicot fosfora un/vai slāpekļa īpatsvara samazināšanu atkarībā no minēto ūdeņu jutīguma, tādējādi tiek ierobežota aļģu vairošanās.

34 Visi Zviedrijas ūdeņi ir tikuši atzīti par jutīgiem pret eitrofikāciju vai eitrofikācijas risku fosfora novadīšanas dēļ. Tikai piekrastes ūdeņi, kuri atrodas starp Norvēģijas robežu un Norteljes komūnu, ir tikuši atzīti par jutīgiem pret eitrofikāciju vai eitrofikācijas risku slāpekļa novadīšanas dēļ.

35 Tādēļ var uzskatīt — pretēji Komisijas nostājai —, ka Zviedrijas Karaliste, nosakot jutīgās zonas, ir precizējusi, kādas organiskās barības vielas Direktīvas 91/271 I pielikuma 2. tabulas izpratnē ir jālikvidē no novadītajiem komunālajiem notekūdeņiem Zviedrijas iekšējos ūdeņos. Kā norādījusi Zviedrijas Karaliste, šajā nozīmē nav atsevišķi izdalīti piekrastes un iekšējie ūdeņi.

36 Turklāt Direktīvas 91/271 5. panta 3. punktā ir paredzētas prasības terciārajai attīrīšanai šādās jutīgajās zonās. No šīs normas, lasot to kopā ar normām, uz kurām tajā ir ietvertas atsauces, izriet, ka no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām uz eitrofikāciju jutīgajās zonās novadītajiem ūdeņiem ir jāatbilst šīs direktīvas I pielikuma 2. tabulas prasībām.

37 Tiesa jau ir atzinusi, ka šīs prasības ir piemērojamas, ņemot vērā Direktīvas 91/271 II pielikuma A daļas a) punkta otrajā daļā minēto (2004. gada 23. septembra spriedums lietā C-280/02 Komisija/Francija, Krājums, I-8573. lpp., 104. un 105. punkts). Šīs normas ii) apakšpunktā ir paredzēts, ka attiecībā uz piekrastes ūdeņiem, kam ir zema

ūdens apmaiņa vai kas saņem lielu piesārņotāju daudzumu, lielu aglomerāciju gadījumā jāiekļauj fosfora un/vai slāpekļa novēršana, ja vien nav pierādāms, ka novēršana neietekmēs eitrofikācijas līmeni.

38 Šīs direktīvas I pielikuma 2. tabula attiecas uz fosfora un slāpekļa īpatsvara samazināšanu komunālajos notekūdeņos. Atbilstoši šīs tabulas nosaukumam ir paredzēts, ka atkarībā no vietējās situācijas var piemērot vienu vai abus parametrus. Tātad atkarībā no vietējās situācijas ir jāsamazina fosfora vai slāpekļa, vai abu šo vielu īpatsvars ūdeņos. Tādējādi dalībvalsts var izvēlēties piemērot koncentrācijas vērtību vai samazinājuma procentuālo daudzumu.

39 Ir jāprecizē, ka Komisija un Zviedrijas Karaliste ir vienisprātis par faktu, ka Baltijas jūras eitrofikācija ir liela vides problēma un ka šo fenomenu ir radījusi pieaugoša divu jūras vidē neaizstājamu vielu — slāpekļa un fosfora — koncentrācija.

40 Kā norādījusi Zviedrijas Karaliste — nav vienota risinājuma eitrofikācijas problēmas atrisināšanai visā Baltijas jūrā.

41 Šādos apstākļos no lietas materiāliem izriet, ka pasākumi, kuri derētu eitrofikācijas samazināšanai vienā Baltijas jūras daļā, neder attiecībā uz citu tās daļu. Direktīvā 91/271 šajā sakarā ir paredzēts, ka dalībvalstis, ņemot vērā vietējo situāciju, nosaka vielas — fosforu un/vai slāpekli —, kuras veicina eitrofikāciju, un atbilstoši tam veic piemērotus attīrīšanas pasākumus.

42 Tomēr ar Direktīvu 91/271 netiek automātiski pieprasīta slāpekļa īpatsvara samazināšana, kaut arī ūdeņi no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām ietek jutīgajās

zonās esošajos ūdeņos. Tas, vai slāpeklis un/vai fosfors ir jāsamazina, ir jānosaka, pamatojoties uz ūdeņu, kuros ietek notekūdeņi, jutīgumu, kā arī vietējiem apstākļiem.

43 Tādēļ nav pieņemama Komisijas interpretācija, atbilstoši kurai tikai fakts vien, ka ūdeņi no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām ieplūst jutīgajā zonā, ir pietiekams, lai uzskatītu, ka Direktīvā 91/271 paredzēta slāpekļa terciārā novēršana. Atbilstoši minētās direktīvas 5. panta 5. punktam slāpekļa īpatsvara samazināšanas pienākums ir atkarīgs no tā, cik lielā mērā jutīgo jūras zonu sateces baseinos izvietoto komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu novadītie ūdeņi veicina minēto jūras zonu piesārņošanu.

44 Tā kā ierobežojošā faktora noteikšana nav saistīta vienīgi ar uzņemošo ūdeņu jutīgumu, bet arī ar notekūdeņu piesārņojošās ietekmes uz tiem esamību, nevar — kā to dara Komisija — apgalvot, ka, ja pati Baltijas jūra būtu spēcīgi eitroficēta slāpekļa un fosfora dēļ, jo lielākā daļa Zviedrijas iekšējo ūdeņu ietek šajā jūrā, tad arī Zviedrijas ezeri, upes, kā arī piekrastes ūdeņi būtu uzskatāmi par jutīgiem uz šīm divām vielām.

45 No šiem apsvērumiem izriet, ka — pretēji Komisijas viedoklim — Direktīvā 91/271 nav paredzēts vispārīgs pienākums uzlikt pienākumu veikt terciāro attīrīšanu no slāpekļa ūdeņos no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000.

46 Tā kā ar Direktīvu 91/271 ir paredzēta fosfora un/vai slāpekļa īpatsvara samazināšana atbilstoši vietējai situācijai, proti, atbilstoši uzņemošo ūdeņu jutīgumam pret vienu un/vai otru vielu, un notekūdeņu piesārņojošās iedarbības esamībai, tad var veikt kopēju attiecīgo attīrīšanas iekārtu, kuru novadītie ūdeņi ieplūst vienā sateces baseinā, pārbaudi.

47 Turklāt neatkarīgi no tā, vai ūdeņi no komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kuras atrodas vienā sateces baseinā, kurš ietek jutīgajā zonā, ir tieši vai netieši ievadīti šajā zonā, tiem atbilstoši Direktīvas 91/271 5. panta 5. punktam ir jāpiemēro jutīgajām zonām paredzētās prasības tikai tiktāl, ciktāl šie ūdeņi veicina minētās zonas piesārņošanu. Tādēļ ir jāpastāv cēloņsakarībai starp minētajiem novadītajiem ūdeņiem un jutīgo zonu piesārņojumu.

48 Ņemot vērā šos apsvērumus, ir jāpārbauda, vai Komisija šādas cēloņsakarības pastāvēšanu ir pierādījusi.

49 Ir jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai pienākumu neizpildes procedūras ietvaros atbilstoši EKL 226. pantam Komisijai ir jāpierāda, ka pastāv apgalvotā pienākumu neizpilde. Tieši Komisijai ir jāiesniedz Tiesai informācija, kas vajadzīga, lai pārbaudītu, vai pastāv pienākumu neizpilde, bez tiesībām pamatoties uz jebkādu pieņēmumu (skat. it īpaši 1982. gada 25. maija spriedumu lietā 96/81 Komisija/Nīderlande, *Recueil*, 1791. lpp., 6. punkts, un 2007. gada 26. aprīļa spriedumu lietā C-135/05 Komisija/Itālija, Krājums, I-3475. lpp., 26. punkts).

50 Turklāt, ja Komisija ir iesniegusi pietiekami daudz materiālu, kas ļauj konstatēt dalībvalsts atbildētājas teritorijā notikušos faktus, tad šai valstij ir konkrēti un detalizēti jāapstrīd iesniegtā informācija un no tās izrietošās sekas (šajā sakarā skat. 1988. gada 22. septembra spriedumu lietā 272/86 Komisija/Grieķija, *Recueil*, 4875. lpp., 21. punkts, un 1999. gada 9. novembra spriedumu lietā C-365/97 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-7773. lpp., 84. un 86. punkts).

51 Pirmkārt, attiecībā uz Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta 1. grozītajā pielikumā, kurš grozīts ar tās atbildes uz repliku rakstu, uzskaitītajām attīrīšanas iekārtām Komisija apstiprina, tādējādi nesniedzot pierādījumus, ka, pirmkārt, Ēslēvas (*Eslöv*), Krišanstades un Jenšēpingas attīrīšanas iekārtās nav aprīkojuma, lai tajās attīrītos komunālos notekūdeņus attīrītu no slāpekļa. Otrkārt, Komisija tikai apstiprina, ka slāpeklis nav novērsts komunālajos notekūdeņos, kuri nāk no Hēnē (*Hönö*), Strēmstades (*Strömstad*), Līdšēpingas (*Lidköping*), Sēvšes (*Sävsjö*), Borjholmas (*Borgholm*), Bjūvas (*Bjuv*), Svēdālas (*Svedala*), Klipanas (*Klippan*), Torekovas (*Torekov*) un Omolas (*Åmål*).

52 Pastāvot šādiem apstākļiem, Tiesas rīcībā nav pietiekamas informācijas, lai varētu precīzi novērtēt Zviedrijas Karalistei inkriminētā Kopienu tiesību pārkāpuma apjomu un līdz ar to pārbaudīt Komisijas norādītās pienākumu neizpildes pastāvēšanu (skat. 2007. gada 26. aprīļa spriedumu lietā C-195/04 Komisija/Somija, Krājums, I-3351. lpp., 32. punkts).

53 Otrkārt, attiecībā uz 2. un 3. grozītajā pielikumā uzskaitītajām attīrīšanas iekārtām ir svarīgi atgādināt, ka tiesvedības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi ietvaros Tiesai ir jāpārbauda, vai inkriminētā pienākumu neizpilde pastāv vai nē, pat ja attiecīgā dalībvalsts pienākumu neizpildi neapstrīd (šajā sakarā skat. 2002. gada 15. janvāra spriedumu lietā C-439/99 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-305. lpp., 20. punkts, un 2006. gada 23. februāra spriedumu lietā C-43/05 Komisija/Vācija, 11. punkts).

54 Ir jāatgādina, ka Zviedrijas Karaliste pati atzīst, ka šajā sakarā tā nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti Direktīvā 91/271. Šī dalībvalsts apstiprina, ka argumentētajā atzinumā paredzētā termiņa izbeigšanās brīdī 2. un 3. grozītajā pielikumā uzskaitītās attīrīšanas iekārtas neatbilda minētās direktīvas I pielikuma prasībām. Īpaši no Zviedrijas Karalistes atbildēm uz rakstveida jautājumiem izriet, ka, pirmkārt, 2. grozītajā pielikumā minētās attīrīšanas iekārtas nebija aprīkotas ar īpašu slāpekļa novēršanas tehniku. Otrkārt, Zviedrijas Karaliste ir piekritusi, ka 3. grozītajā pielikumā minētās attīrīšanas iekārtas bija aprīkotas ar īpašu slāpekļa novēršanas tehniku, bet no šīm iekārtām novadītā slāpekļa daudzums ir tik iespaidīgs, ka, pat ja dabīgā aizture notiek lielākos apmēros, tas tomēr veicina eitrofikāciju.

55 Pat ja Komisijas prasībā tiktu piemērota globāla pieeja — attiecībā uz visiem ūdeņiem no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, kuri tieši tiek novadīti jutīgajās zonās vai to sateces baseinos, šis apstāklis tomēr nav šķērslis tam, lai varētu konstatēt pienākumu neizpildi sakarā ar atsevišķām attīrīšanas iekārtām vien. Šādu secinājumu apstiprina apstāklis, ka Zviedrijas Karaliste, piekrītot, ka iebildumu raksta 2. un 3. grozītajā pielikumā minētās attīrīšanas iekārtas neatbilst Direktīvas 91/271 I pielikuma prasībām, ir skaidri apliecinājusi, ka tā neapstrīd šo Komisijas prasības daļu.

56 No iepriekš minētā izriet, ka Zviedrijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti Direktīvā 91/271 attiecībā uz slāpekļa novadīšanu no attīrīšanas iekārtām, kas minētas 2. un 3. grozītajā pielikumā.

57 Treškārt, attiecībā, no vienas puses, uz attīrīšanas iekārtām, kuras uzskaitītas Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta 4. pielikumā un, no otras puses, uz attīrīšanas iekārtām, kuras uzskaitītas šī iebildumu raksta 5. pielikumā, kurām neesot nepieciešama nekāda īpaša slāpekļa novēršanas tehnika, jo to novadītie ūdeņi neveicinot jutīgo zonu eitrofikāciju, ir jāpārbauda, vai Komisija ir pierādījusi, ka minēto staciju novadītie ūdeņi veicina šo zonu eitrofikāciju.

58 Šajā sakarā ir jāatzīst — kā izriet arī no lietas materiāliem — ka minētās iekārtas atrodas sateces baseinos, kuru uzņemošie ūdeņi, pirmkārt, ir Botnijas līcis, kas veido Baltijas jūras atteku un, otrkārt, Baltijas jūra pati.

Par attīrīšanas iekārtām, no kurām ūdeņi tiek novadīti Botnijas līcī

59 Dažas no Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta 5. pielikumā minētajām attīrīšanas iekārtām ūdeņus tieši vai netieši novada Botnijas līcī, bet citas — tieši vai netieši tos novada Botnijas jūrā. Tādēļ ir iespējams pārbaudīt visas attiecīgās attīrīšanas iekārtas, kuras ūdeņus novada vienā sateces baseinā.

60 Pirmkārt, attīrīšanas iekārtas, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, kuras ūdeņus novada vai nu Botnijas līcī, vai arī tā sateces

baseinā, ir Haparandas (*Haparanda*), Lūleo (*Luleå*), Pīteo (*Piteå*), Šellefteo (*Skellefteå*), kā arī Ūmeo (*Umeå*) un Kirunas (*Kiruna*), Jellivāres (*Gällivare*), kā arī Būdenas (*Boden*) attīrīšanas iekārtas.

61 Lietas dalībnieki ir vienisprātis, ka Botnijas līcis ir vienīgā svarīgā Baltijas jūras daļa, kuru vispār nav skārusi eitrofikācija. Komisija turklāt atzīst, ka Botnijas līcī ierobežojošais faktors ir fosfors.

62 Šādos apstākļos Komisija nav pierādījusi, ka, ņemot vērā Botnijas līcī valdošos apstākļus, Zviedrijas Karalistei ir jāparedz slāpekļa terciārā attīrīšana katrā attīrīšanas iekārtā, kurā attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un kuras ūdeņi tiek novadīti Botnijas līcī.

63 Otrkārt, attīrīšanas iekārtas, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un kuras ūdeņus novada vai nu Botnijas līcī, vai arī tā sateces baseinā ir attiecīgi Ernšeldsvīkas (*Örnsköldsvik*), Hernesandas (*Härnösand*), Timro (*Timrå*), Sundsvallas (*Sundsvall*), Hudiksvallas (*Hudiksvall*), Sēderhamnas (*Söderhamn*), kā arī Jēvles (*Gävle*) un Sollefteo (*Sollefteå*), Estešundas (*Östersund*), Ores (*Åre*), Jūsdāles (*Ljusdal*), Bolnēsas (*Bollnäs*), Mūras (*Mora*), Fālunas (*Falun*), Borlenges (*Borlänge*), Āvestas (*Avesta*), kā arī Sandvīkenas (*Sandviken*) attīrīšanas iekārtas.

64 Lietas dalībnieki nav vienisprātis, pirmkārt, par eitrofikācijas esamību, kā arī ierobežojošā faktora noteikšanu Botnijas līcī un, otrkārt, par slāpekļa aizplūšanas no Botnijas līča uz Baltijas jūru faktu un tā ietekmi.

— Par eitrofikācijas esamību un ierobežojošā faktora noteikšanu Botnijas jūrā

65 Atbilstoši pētījumu rezultātiem, kurus lietas materiāliem bija pievienojusi Zviedrijas Karaliste, Botnijas līcis, ieskaitot Botnijas jūru, ir vienīgais Baltijas jūras apakšreģions, kurā nav acīmredzamu eitrofikācijas pazīmju.

66 Komisija savu apgalvojumu par to, ka slāpeklis ir ievērojams Botnijas jūras eitrofikāciju ierobežojošs faktors, pamato ar 2003. gada ziņojumu.

67 Katrā ziņā, šajā ziņojumā izcelts vispārpieņemts fakts, ka Botnijas līcim blakus esošajos ūdeņos eitrofikācijas problēmu nav.

68 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pierādījusi, ka slāpeklis ir ievērojams Botnijas līcim blakus esošo ūdeņu eitrofikāciju ierobežojošs faktors.

69 Atbilstoši 2003. gada ziņojuma secinājumiem eitrofikācija ir problēma Baltijas jūrā, Kategatā, Zundā, kā arī Botnijas līcim blakus esošajos ūdeņos, kur ūdens mainība ir lēna, bet organisko barības vielu līmenis — augsts.

70 Attiecībā uz piekrastes ūdeņiem 2003. gada ziņojumā ir konstatēts, ka tajos lēnās ūdens mainības un augsta organisko barības vielu līmeņa dēļ notiek eitrofikācija. Turklāt šajā ziņojumā arī ir minēts, ka Zviedrijas piekrastes ūdeņos galvenais ierobežojošais faktors ir fosfors.

71 Šajā sakarā ir jāņem vērā Direktīvas 91/271 II pielikuma A daļas a) punkta otrās daļas ii) apakšpunkts, saskaņā ar kuru piekrastes ūdeņos ar lēnu ūdens mainību vai augstu organisko barības vielu līmeni no mazām aglomerācijām nākoši notekūdeņi principā ir maznozīmīgi šajās zonās, bet attiecībā uz lielām aglomerācijām ir jāparedz fosfora un/vai slāpekļa novēršana, ja vien netiek pierādīts, ka šī novēršana eitrofikācijas līmeni neietekmē.

72 Šajā sakarā 2003. gada ziņojumā ir teikts, ka nezūd šaubas par slāpekļa novēršanas efektivitāti, un ir apstiprināts, ka slāpekļa īpatsvara samazināšanai tajās Baltijas jūras daļās, kurās ierobežojošais faktors ir fosfors, būtu vien nosacīta ietekme uz eitrofikāciju.

73 Turklāt Zviedrijas Karaliste apgalvo — un Komisija nav iesniegusi pierādījumus par pretējo —, ka slāpekļa novēršanas Botnijas līcī rezultātā Botnijas jūrā nokļūtu par 19 tonnām mazāk slāpekļa, kas ir aptuveni 0,1 % no kopējā slāpekļa daudzuma, kas tiek pārnests starp šīm zonām. Tādēļ slāpekļa novēršanai Botnijas līcī nebūtu lielas nozīmes saistībā ar Baltijas jūras eitrofikāciju.

74 Šādos apstākļos ir jāatzīst, ka Komisija nav pierādījusi, ka, ņemot vērā Botnijas jūrā valdošos apstākļus, Zviedrijas Karalistei ir jāparedz terciārā attīrīšana katrā attīrīšanas iekārtā, kurā attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un no kurām ūdeņi tiek novadīti Botnijas jūrā.

— Par slāpekļa, kurš no Botnijas līča tiek novadīts līdz Baltijas jūrai, iespējamo ietekmi

75 Komisija apgalvo, ka katrā ziņā starp abiem jūras baseiniem tiek pārnests nozīmīgs daudzums organisko barības vielu. 62 % no kopējā slāpekļa daudzuma, kas tieši vai netieši tiek novadīts Botnijas līcī, aizplūst uz Botnijas jūru, kas ir jūras zona, kurā slāpeklis ir ierobežojošs faktors.

76 Pirmkārt, ir taisnība — kā to norāda arī Komisija un Zviedrijas Karaliste — ka ir jāizvērtē pienākums novērst slāpekli globālā perspektīvā, vienlaikus ņemot vērā iekšējo ūdeņu un piekrastes saņemošo ūdeņu jutīgumu. Tomēr ir jāpiezīmē, ka sateces baseina jēdzienam ir ierobežojumi. Šajā sakarā jānorāda, ka tiesas sēdē Komisija piekrita, ka — pretēji tās replikas raksta 44. punktā teiktajam — tā neapgalvo, ka Botnijas līci un Botnijas jūru var uzskatīt par Baltijas jūras sateces baseiniem.

77 Otrkārt, attiecībā uz Zviedrijas Karalistes argumentu par to, ka ūdens apmaiņa Botnijas līča, Botnijas jūras un Baltijas jūras starpā ir ļoti ierobežota, ir jānorāda — kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem — ka Baltijas jūra ir seklāka, kas nav labvēlīgs faktors ūdens apmaiņai. Turklāt no Zviedrijas iebildumu raksta 11. pielikuma, kurā attēlota Baltijas jūras topogrāfija, izriet, ka ūdens apmaiņas starp Botnijas līci un Botnijas jūru ceļā ir dabiski šķēršļi, kuri atrodas Kvarkenas arhipelāga ziemeļos. Atbilstoši šai kartei Botnijas līcis un Botnijas jūra savā starpā ir saistīti ar maksimums 25 metrus dziļiem sēkļiem. Šo atzinumu turklāt apstiprina iebildumu raksta 12. pielikums, kurā ir attēlots Baltijas jūras dzīļu profils.

78 Šādos apstākļos ir jāatzīst, ka Komisija nav pierādījusi, ka nav nekādu fizisku šķēršļu, kas ierobežotu slāpekļa pārnešanu starp attiecīgajiem jūras baseiniem.

79 Kā savu secinājumu 93. punktā ir atzinusi ģenerāladvokāte, Botnijas jūra ir efektīva slāpekļa koncentrācijas pazeminātāja. Turklāt 2003. gada ziņojumā ir secināts, ka ar slāpekli saistītās eitrofikācijas problēmas Botnijas līcī ir nelielas un ka uz Baltijas jūru tiek pārnests tikai neliels daudzums slāpekļa. Sēkļi un Botnijas līča sašaurinājums ap Ālandu (*Åland*) salām arī ļauj secināt, ka ūdens un tādējādi arī slāpekļa pārnešanu šāda topogrāfija neveicina.

80 Tādēļ, kaut arī slāpeklis no Botnijas līča uz Baltijas jūru tiek pārnests, Komisija nav pierādījusi, ka ūdens plūsma no Botnijas līča un Botnijas jūras uz Baltijas jūru rada būtisku piesārņojumu ar slāpekli no Zviedrijas ziemeļu reģioniem, kuros attīrīšanas stacijās netiek veikta slāpekļa novēršana.

81 Šajā sakarā ir jāatzīst, ka lietas dalībnieki ir vienisprātis par to, ka aptuveni 11 % no kopējā Botnijas jūrā esošā slāpekļa aizplūst uz Baltijas jūru.

82 Katrā ziņā no lietas materiāliem un Zviedrijas Karalistes tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, turklāt tā norāda arī šī dalībvalsts, ka atbilstošais procentuālais daudzums slāpekļa ir tas, kurš atspoguļo slāpekļa daudzumu, kas nāk no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un no kurām ūdeņi tiek novadīti Botnijas līcī un pa to aizplūst uz Baltijas jūru. Turpretim kopējā slāpekļa plūsmu šajā gadījumā nevar uzskatīt par atbilstošu, lai noteiktu, vai minētajās iekārtās ir jāveic slāpekļa terciārā novēršana.

83 No lietas materiāliem izriet, ka organiskās barības vielas, tostarp slāpeklis, rodas dažādu cilvēka darbību rezultātā un jūrā tās nonāk, pirmkārt, ar nokrišņiem un to uzkrājumiem, kuri tiešā veidā sasniedz jūru vai sateces baseinu sauszemes daļas,

otrkārt, ar noplūdēm no punktveida avotiem, kas izvietoti gar krastu vai kuri ieplūst sateces baseinos un tās tādējādi aiznes straumes un, treškārt, ar izplūdēm no difūziem avotiem.

84 Šajā sakarā no lietas materiāliem var secināt, ka, pirmkārt, lielu daļu no Botnijas līcī esošā slāpekļa veido izplūdes no difūziem avotiem. Otrkārt, šīs kategorijas ietvaros par lielāko daļu slāpekļa noplūžu ir atbildīga lauksaimniecība.

85 No tā izriet, ka slāpekļa daudzums, kas nāk no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, neatbilst Komisijas minētajam slāpekļa īpatsvaram.

86 Šādos apstākļos ir grūti izprast, kam atbilst 62 % slāpekļa, ko minējusi Komisija. Šāds lielums katrā ziņā nevar būt slāpeklis, kas nāk no attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000.

87 Saskaņā ar Zviedrijas Karalistes paskaidrojumiem tiesas sēdē slāpekļa daudzums procentos, kas ir tikai no attiecīgajām attīrīšanas iekārtām novadītā minētā barības viela, ir aptuveni 1,2 %.

88 Šādos apstākļos Komisija nav pierādījusi, ka slāpekļa ieplūde no Zviedrijas attīrīšanas iekārtām, kurās attīra komunālos notekūdeņus no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un no kurām ūdeņi caur Botnijas līci tiek ievadīti Baltijas jūrā, atbilstoši judikatūrai ir kvalificējama kā būtiska, ja komunālajos notekūdeņos, kuri ieplūst eitroficētajos ūdeņos, esošo slāpekļa plūsmu var uzskatīt par būtisku, ja tā ir aptuveni 10 % no kopējās slāpekļa plūsmas (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Francija, 77. punkts).

89 Toties ar Baltijas jūras konvenciju saistītā *Helcom* komisija 2007. gada 15. novembra ministru samitā Krakovā ir pieņēmusi rīcības plānu Baltijas jūrai (*Helcom Baltic Sea Action Plan*). Šajā rīcības plānā, kurš izraisīja debates tiesas sēdē, paredzētas slāpekļa un fosfora noplūžu robežvērtības, kā arī nepieciešamība samazināt slāpekļa un fosfora īpatsvaru dažādās Baltijas jūras daļās. No tā izriet, ka Botnijas līcī un Botnijas jūrā slāpekļa īpatsvars nav jāsamazina.

90 Ja vienlaicīgi minētajā rīcības plānā ir paredzēta arī slāpekļa samazināšana Baltijas jūrā līdz 94 000 tonnu gadā, tad jānorāda, ka šis noteikums neattiecas uz Zviedrijas Karalisti. Tas ir attiecināms uz valstīm, kuras atrodas Baltijas jūras sateces baseinā.

91 Šādos apstākļos ir jāatzīst, ka Komisija nav pierādījusi, ka, pirmkārt, slāpekļa noplūdes, kas nāk no iekšējiem ūdeņiem un Botnijas līča piekrastes ūdeņiem, veicina Botnijas jūras eitrofikāciju un, otrkārt, ka slāpeklis ir galvenais eitrofikāciju ierobežojošais faktors Botnijas jūrā.

92 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pierādījusi, ka slāpeklis no ūdeņiem, kuri nāk no attīrīšanas iekārtām, kurās tiek attīrīti komunālie notekūdeņi no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un no kurām ūdeņi tiek novadīti Botnijas līcī, veicina Baltijas jūras eitrofikāciju. Tādējādi Komisija nav arī sniegusi pierādījumus, ka Zviedrijas Karalistei ir jāparedz slāpekļa terciārā novēršana katrā attīrīšanas iekārtā, kurā tiek attīrīti komunālie notekūdeņi no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un no kuras ūdeņi tiek novadīti Botnijas līcī.

93 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka Komisija nav pierādījusi, ka Zviedrijas Karaliste nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti Direktīvā 91/271 attiecībā uz attīrīšanas iekārtām,

kurās tiek attīrīti komunālie notekūdeņi no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, no kurām ūdeņi tiek novadīti Botnijas līcī.

Par attīrīšanas iekārtām, no kurām novadīšana tiek veikta Baltijas jūras sateces baseinā

94 Attiecībā uz Zviedrijas iekšzemes dienvidu daļā esošajām, Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta 4. pielikumā minētajām attīrīšanas iekārtām, kurās tiek attīrīti komunālie notekūdeņi no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un kuras atrodas sateces baseinā, kura ūdeņi aizplūst uz pret slāpekli jutīgiem piekrastes ūdeņiem starp Norvēģijas robežu un Norteljes komūnu, Zviedrijas Karaliste norāda, ka terciārā attīrīšana nav nepieciešama, jo dabīgās aizturēšanas fenomens ļauj pietiekamā apmērā novērst šo organisko barības vielu.

95 Šajā sakarā no Tiesai iesniegtajiem lietas dokumentiem izriet, ka aizturēšana ir dabisks process, kurš notiek ezeros un ūdens straumēs, kurās paliek lielākā daļa novadītā slāpekļa un tas tiek pārveidots par nekaitīgu gāzi, kā tas notiek arī attīrīšanas iekārtās slāpekļa novēršanai izmantotajā procedūrā. Aizturēšana galvenokārt notiek baseinos, kuros ir lēnāka ūdens plūsma un tā uzturēšanās laiks parasti ir skaitāms gados. Šis fenomens izpaužas tādējādi, ka slāpeklis tiek likvidēts vai nu ar ezerainu baseinu nosēdumos esošu organisku vielu, vai arī mikrobiem nitrificējoties/denitrificējoties un slāpekli pārvēršot gāzveida vielā atmosfērā.

96 Komisija neapstrīd, ka aizturēšana ir ķīmisks process, kurš notiek ūdenī un samazina slāpekļa koncentrāciju, bet tā uzskata, ka ar šo procesu nevar aizstāt Direktīvā 91/271 paredzēto slāpekļa novēršanu attīrīšanas iekārtās, jo tas ir pretrunā piesardzības

principam un judikatūrai. Komisija turklāt uzskata, ka slāpekļa aizturēšanas process neļauj šo vielu novērst ilglaicīgi un tas ir pakļauts sezonālām izmaiņām.

97 Vispirms ir jākonstatē, ka nevienam Direktīvas 91/271 noteikumam nav pretrunā tas, ka dabīgo slāpekļa aizturēšanu var uzskatīt par slāpekļa novēršanas metodi komunālajos notekūdeņos.

98 Attiecībā uz Komisijas argumentu par to, ka slāpekļa aizturēšanas process ir pārāk nestabils, lai to varētu ņemt vērā, ir jānorāda, ka Zviedrijas Karaliste ir atzīmējusi, ka katras aglomerācijas jutīgajos piekrastes ūdeņos novadīto ūdeņu aprēķins ir balstīts uz aglomerācijas faktiski novadītajiem ūdeņiem, kombinējot ar individuāli aprēķinātu aizturēšanu. Izmantotajā metodē ietilpst slāpekļa sastāva mērījumu rādītāji dažādās ūdens straumēs un aprēķini parasti tiek balstīti uz tādu mērījumu programmu, kuri ir veikti līdz pat 10 gadus ilgos laika posmos. No tā izriet, ka aprēķinos tiek ņemts vērā arī slāpeklis, kurš atgriežas ūdenī, un šis rezultāts tādējādi parāda neto aizturēšanu, kurā ietilpst viss slāpeklis, tostarp iepriekš aizturētais un pēc tam atbrīvotais.

99 Turpinot ir jānorāda, ka pašā 2003. gada ziņojumā ir teikts, ka dabīgā aizturēšana ir juridiski pieļaujama metode.

100 Visbeidzot, ir jāatgādina — kā norādīts šī sprieduma 47. punktā —, ka ir jāpastāv atbilstošai cēloņsakarībai starp novadītajiem ūdeņiem un jutīgo zonu piesārņojumu. Tādēļ, kaut arī Baltijas jūras ūdeņi ir eitrificēti īpaši slāpekļa dēļ, tikmēr, kamēr Komisija nav pierādījusi, ka slāpeklis, kas novadīts no attīrīšanas iekārtām, kurās tiek attīrīti komunālie notekūdeņi no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000 un no kurām ūdeņi ieplūst Baltijas jūrā, veicina šīs jūras eitrofikāciju, attiecībā uz šīm iekārtām nav jāparedz slāpekļa terciārā novēršana.

101 Turklāt, kā savu secinājumu 82. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte, Direktīvas 91/271 I pielikuma 2. tabulā terciārās attīrīšanas ietvaros nav paredzēta pilnīga attīrīšana, bet gan — attiecībā uz slāpekli — tā sastāva samazināšana, kas ļautu sasniegt normu 15 mg/l attiecībā uz aglomerācijām ar CE no 10 000 līdz 100 000, proti, minimālo samazinājumu 70 līdz 80 % apmērā. Netieša slāpekļa novadīšana jutīgajos ūdeņos tādējādi pienākumu samazināt slāpekļa sastāvu rada tikai tad, ja vairāk nekā 30 % no komunālajos notekūdeņos esošā slāpekļa, noplūstot no attiecīgās iekārtas, sasniedz minētos jutīgos ūdeņus.

102 Tādēļ ir jāpārbauda, vai Komisija ir pierādījusi, ka attiecīgo attīrīšanas iekārtu novadītie ūdeņi neatbilst šīm prasībām.

103 Vispirms — kā norāda arī Zviedrijas Karaliste — šīs dalībvalsts teritorijā ietilpst daudz ezeru un upju. Turklāt Zviedrijas valdība arī ir piebildusi, ka paiet ievērojams laiks, līdz iekšējos ūdeņos esošais slāpeklis sasniedz piekrasti, un ka dabīgais slāpekļa novēršanas process novadītajos ūdeņos arī tādējādi notiek ilgu laiku. Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka Zviedrijas teritorijas dabas īpatnības šķiet veicinām slāpekļa aizturēšanu.

104 Pirmkārt, Zviedrijas valdība ir apstiprinājusi — kam Komisija nav iebildusi —, ka klasiskā attīrīšanas iekārtā, kurā ir mehāniskas, bioloģiskas un ķīmiskas attīrīšanas aprīkojums, vienmēr tiek veikta zināma slāpekļa novēršana, pat ja šajā stacijā nav īpaša aprīkojuma tieši šim mērķim. Šādā attīrīšanas iekārtā tiek novērsti vidēji 30 % slāpekļa. Otrkārt, no informācijas, ko Zviedrijas Karaliste ir sniegusi atbildē uz rakstveida jautājumiem, izriet, ka atbilstoši 2008. gadā veiktiem aprēķiniem slāpekļa aizturēšanas apmērs ir 54 % Filipstādes (*Filipstad*) attīrīšanas iekārtā, 81 % Kumlas (*Kumla*) iekārtā, 47 % Flēnas (*Flen*) iekārtā, 92 % Nešes (*Nässjö*) iekārtā, 74 % Trānosas (*Tranås*) iekārtā, 70 % Vimmerbī (*Vimmerby*) iekārtā un 48 % Ulofstremas (*Olofström*) attīrīšanas iekārtā.

105 Ir jāatzīst, ka šajos apstākļos Komisija nav pierādījusi, ka katra no Zviedrijas Karalistes iebildumu raksta 4. pielikumā minētajām iekārtām, kombinējot attīrīšanas iekārtu veikto slāpekļa novēršanu, no vienas puses, un dabīgo aizturēšanu, no otras, nevar sasniegt Direktīvā 91/271 paredzēto minimālo slāpekļa novēršanas apmēru.

106 Šādos apstākļos ir jāatzīst, ka Komisija nav pierādījusi pienākumu neizpildi attiecībā uz šīm iekārtām.

107 No visa iepriekš minētā izriet, ka, tā kā Zviedrijas Karaliste vēlākais līdz 1998. gada 31. decembrim nav nodrošinājusi, lai attiecīgajām Direktīvas 91/271 I pielikuma prasībām atbilstu ūdeņi no attīrīšanas iekārtām, kurās tiek attīrīti komunālie notekūdeņi no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, kuras minētas tās iebildumu raksta 2. un 3. grozītajā pielikumā un no kurām ūdeņi tiešā veidā ieplūst jutīgajās zonās vai to sateces baseinos, tā nav izpildījusi šīs direktīvas 5. panta 2., 3. un 5. punktā paredzētos pienākumus.

108 Pārējā daļā prasība ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

109 Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 2. punktu lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Kaut arī Komisijai spriedums lielākoties ir nelabvēlīgs, bet Zviedrijas Karaliste nav prasījusi atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, katrs lietas dalībnieks savus tiesāšanās izdevumus sedz pats.

110 Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 4. punktu dalībvalstis, kas iestājas lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

1) tā kā Zviedrijas Karaliste vēlākais līdz 1998. gada 31. decembrim nav nodrošinājusi, lai attiecīgajām Padomes 1991. gada 21. maija Direktīvas 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu, kas grozīta ar Komisijas 1998. gada 27. februāra Direktīvu 98/15/EK, I pielikuma prasībām atbilstu ūdeņi no attīrīšanas iekārtām, kurās tiek attīrīti komunālie notekūdeņi no aglomerācijām ar CE lielāku par 10 000, kuras minētas tās iebildumu raksta 2. un 3. grozītajā pielikumā un no kurām ūdeņi tiešā veidā ieplūst jutīgajās zonās vai to sateces baseinos, tā nav izpildījusi šīs direktīvas 5. panta 2., 3. un 5. punktā paredzētos pienākumus;

2) pārējā daļā prasību noraidīt;

3) Eiropas Kopienu Komisija, Zviedrijas Karaliste un Somijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

[Paraksti]